

SZÍV ERNŐ

Kis beszéd a poklóról

Ha jól értem, a nagy itáliai költő poklában minden élőknek helye lenne, de még azoknak is, aki egyébként nem oda kerültek az ő osztályzása szerint. Nem is látnék olyan bűnt, ami ne érintene vagy érinthetne akármelyikőnket – már föl se könyököl a puha párnái közül a jó ember, időben vagy némileg annak utána, süthet hasára a nap, jajgathat a henyeségbe fulladt fényes délelőtt, de számíthat a pokol ölelő karjaira. Meg se kellett mozdulni. Egy reggeli ásítás, és, kisfiam, máris főbűnös vagy. Bűnösen ébredsz, bűnökkel összepiszkítva hevertél bele az éjszakába, bűnök sorozatával teltek a napjaid, az előző is, és aztán nagy büszkén vagy óvatos csoszogással haladsz bele ebbe a következő bűnös napba. És megint jól bevásárolsz a bűn szupermarketjében, fizetsz csekkel, ígérettel, föl is íratod. Ha jól értem, már a második reggeli kávé is bűn. Nyilván már az első is az volt. Az efféle pokolképek egy kor kultúrájának morális építményei, merő játékok, óriási etikai legók, tiszta mesemondás, aprólékos tablókészítés, jelenléti ív, ha úgy tetszik, így aztán aligha van köze a bűnöknek azokhoz az apparátusához, amelyeket mi a jó huszadik században megtapasztaltunk, és amit aztán cipelünk tovább ebbe a huszonegyedikbe – mondom, ha jól értem, Dante azt állítja, hogy a pokol valamilyen és valahol van. Ezzel azt is a tudunkra adja, hogy a pokol elbeszélhető, van rá nyelv, van rá tekintet. El lehet mondani, és be lehet mutatni. A pokol leírható, ábrázolható, rendszerbe illeszthető, konstrukciója fenséges és impozáns, a pokol a túllétnek, az életet követő másvilágnak az a gigászi gyarmata, hová magától értetődő könnyedséggel kerülnek a delikvensek. Azonban Dante pokla nem a halál területe. Ahol szenvedés van, ahol sikolt vagy nyüszít a lélek, ott élet van. Dante poklában szenvednek a delikvensek, ki-ki érdemei szerint. Dante pokla él, az élet része. Legfőljebb annyiban nem, hogy meg van állítva a vekker, nem perceg a múlt idő, helyette időtlenség munkál, amely már nem enged sem kis, sem nagyobb mértékű javítást vagy reparációt. Én magam nem részesültem valamely háború iszonyú tapasztalatában. Nem üldöztek fizikailag a gondolataim, a származásom, a világnézetem, a bőrszínem, a szerelmeim miatt. Nem okozott kirívóan nagy hátrányt, ha nem engedelmeskedtem bizonyos elveknek, ha óvtam a személyes függetlenségemet, ha óvtam azt, ami vagyok, ha eretnekként viszonyultam az éppen regnáló társadalmi rend gondolataihoz, elvárásaihoz. Ahhoz a generációhoz tartozom, amely kisebb-nagyobb lelkesültség után mindig a csöndes rezignáció, a társadalmi változtathatatlanság és az ismerős beidegződések újjáéledéseiben teszi jól vagy rosszabbul a dolgát. A kor, amelyben leéltem az életem, a múlt század vége és az ezredforduló utáni pajkosságok voltak az iszonyatos megrázkódtatások. Sorsunk aprópénz volt, ami történt velünk túlzott nagy jelentőséggel nem bírt a történelmi mérőmázsán, a közeli akácospól nem igen csörtettek elő rettenthetetlen hősök, és még ha akadtak is példamutató lelkek számosan, őket is igyekezett szürkére radírozni a lelkesen grasszáló középszer. Így ezeknek a fölfogásoknak a tudatában olvastam Dante poklát. Így képzeletem róla, míg fölkeltem, míg megittam a harmadik kávé, míg szóltam a másikhoz, míg megnéztem az időjárás-jelentést, míg kimentem az utcára, míg köszöngettem, míg építkezéseket és kirakatokat bámultam, míg utaztam innen ide, onnan amoda, míg elfelejtettem, míg eszembe jutott, míg féltem, míg éltem. És ha valaki megkérdezte volna, tudom-e, hol a pokol és milyen, hát válaszoltam volna. A pokol pontosan olyan, mint te vagy. És mint amilyen én vagyok.